

OPGANG

Jeugdherinneringen

van Mary Pos

HET is toch eigenlijk heel zot om serieus over jezelf te gaan schrijven. Moet U nu niet glimlachen als U zoo'n plechtige levensbeschrijving leest? De geachte uitgevers weten, dat wat ik nu ga doen tot het laatste nippertje is uitgesteld. Maar als het er dan toch heusch van komen moet, zal ik het echt serieus probeeren.

Het schrijven van de schets voor het 2e Kerstnummer van „De Standaard” over een Kerstfeestviering op een van mijn Vader's evangelisatieposten, bracht mij op een idee. In deze schets wordt toch terloops gesproken over mijn eerste roman, de droeve historie van Ella Trouw, de heldin uit het notitieboekje. En misschien is het wel aardig over die tijd en over hetgeen er aan vooraf ging nog wat te vertellen. Mijn oudste broertje en ik waren het er destijds beide over eens, dat er geweldig veel viel te beleven in de wereld. Niet alleen thuis, want daar gaf het altijd reuring, maar ook buitenshuis: Daar had je de mobilisatie, waar we nog midden in zaten, met het staan in de rij, soms uren lang, om een pondje paardenvleesch, een half ons bleekpoeder, een knot regeeringswol, een stuk eenheidsworst; het zoeken van braambladeren langs de spoordijk om thee van te zetten, het smokkelen van aardappelen uit de Beemster (wij woonden destijds in Purmerend) en wat er meer te smokkelen viel in een kist op wielen, met een jonger broertje op de inhoud als camouflage. Mijn Vader was tijdens de mobilisatie helaas ziek, dus wij hadden 't meer dan druk met zooveel spannende karweitjes. In die tusschentijd was ook de groote watersnood gekomen met het luiden der klokken, de noodsignalen van de militairen, de drommen opgejaagd vee, het vluchten naar Amsterdam met een boot, die haast zonk van de overbelasting, het weer terugkeeren, de doorbraak van de kistdammen en het opnieuw onderloopen van het pas geheel schoongemaakte huis.

Daarna dan mijn 's Vaders ziekte, het vertrek naar een herstellingsoord, en het bewerken van zijn „arbeidsveld” eens per maand door mijn broertje en mij, aangezien mijn Vader, die evangelist was, [en gelukkig nog is], het heel naar vond, dat tijdens zijn ziekte al die dorpen onbezocht zouden blijven. Wij brachten dan aan al die huizen evangelisatielectuur, ook aan de Forten voor de kantines, o.a. „de Kandelaar”. Wij vonden het zeldzaam heerlijk werk, maar bedroefden ons ook vaak over zooveel onverschilligheid onder de menschen. Eens zei een vrouw tegen me: „Zeg zussie, breng je de volgende keer ook een kaars voor me mee, want wat heb ik aan een leege kandelaar?” Deze spot vond ik zoo erg, dat ik zei: „Wacht maar, het zal nog slecht met U afloopen!” Maar overigens waren deze tochten door het mooie Noord-Hollandsche land, eerst op gehuurde fietsen, en later op de melkwagen van Bruning, die ons netjes bij het begin van een dorp afzette en 's avonds weer ophaalde, een feest voor ons. We mochten ook wel eens ergens binnenkomen, vooral toen het al meer winterde, en eens kregen we warme ham! Ik zal nooit dat oogenblik vergeten. We hadden in geen maanden ham gezien, laat staan geproefd. Wat trokken we dié winteravond warm en voldaan met onze leege tasschen en gevulde magen naar onze melkwagen, waar Bruning ons achter de bok onder een zeil stopte om niet te bevriezen, en wat hebben we toen, in het fantastische donker onder dat zeil, en bij de muziek van de ratelende wielen en de rustige draf van het paard, een ongelooflijk fijne tocht gemaakt. Wel rook het zeil wat zuur door de

74

OPGANG

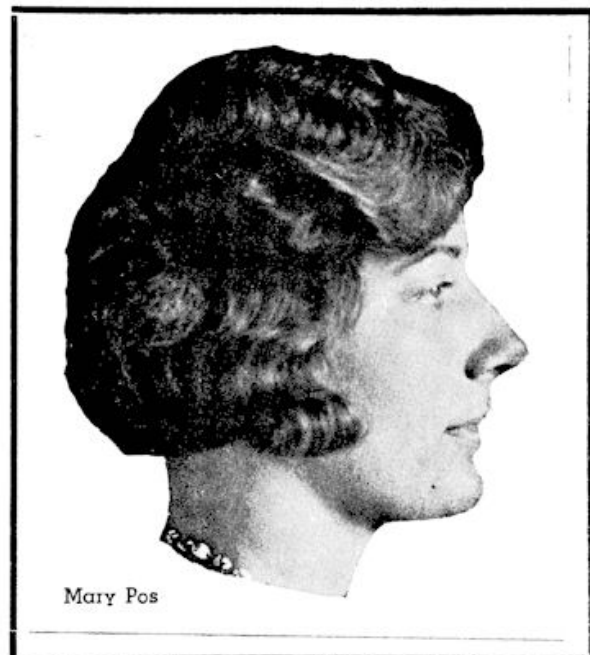
melk, die onder het rijden uit de bussen danste, maar we vonden dit een lekker apart luchtje. Nog nooit hebben we zoo broederlijk en zusterlijk samen gezeten als daar onder het zeil. Af en toe keken we door een gaatje over de besneeuwde landen om ons te oriënteren en maar één ding was jammer, dat de tocht van anderhalf uur zóó voorbij was!

Thuis stond Moeder ons vol verlangen op te wachten. Van haar onrust om de kou, die wij wel geleden moesten hebben, begrepen we niets; we waren heelemáál niet koud geweest, maar de hartelijke ontvangst bleef er even fijn om. Ondanks de zorgen voor het groote gezin, nu verdubbeld door Vader's afwezigheid, had Moeder nog altijd tijd voor ons over. En naast Vader's verhalen hebben die van Moeder ons, als ze zat te stoppen of te naaien, en wij aardappelen schillen moesten, wortelen schrappen of iets dergelijks, menig heerlijk uur gegeven. Trouwens van mijn allerprilste jeugd af, weet ik, dat Moeder vertelde. Die kon zoo reuze gezellig fantaseeren en altijd „ware gebeurtenissen”. En intusschen was het nog maar steeds mobilisatie. Ja, we vonden het een tijd, waarin een massa gebeurde! Alleen kon ik soms zoo echt naar wittebrood verlangen. En als je praat van fantasie, dan begon die te bloeien bij de gedachte aan wittebrood! Hoe heerlijk dat toch wel zou smaken, hoe lekker zacht het wel zou wezen en hoe mooi wit van kleur.

Of mijn fantasie ook nog door iets anders dan wittebrood bloeide? Natuurlijk wel, die bloeide al jaren vóór de tijd van eenheidsworst en regeeringsaardappelen, daar weet mijn eerste echte vriendinnetje, toen ik haar leerde kennen zes jaar oud, en altijd mijn trouwste vriendin gebleven, van mee te praten. Ik vertelde in de jaren van onze vriendschap altijd maar door verhalen, altijd maar door; er kwam eigenlijk nooit een eind aan ze, maar soms maakte ik er maar een slot aan, al was het met een bloedend hart, om haar argwaan niet op te wekken, dat wát ik vertelde niét in een boek zou staan.

Vertellen en luisteren van en naar school, thuis en in de Beemsterdijk, boven in een boom en later op de kistdammen, waar we zaten aan de kant van het kanaal, als we onze naadjes moesten breien. Ze was zeer hardnekkig. Of ik zin had of niet, vertellen moest ik. Toen ik haar na haar verhuizen een jaar later weer ontmoette, was haar allereerste woord na de begroeting: „En vertel nu eens gauw hoe het afgelopen is met „Eleonora” en „Johan”. Dit toch waren de twee jeugdige hoofdpersonen uit mijn laatste verhaal, dat niet af had kunnen komen, miskend en mishandeld, eindelijk ontvlucht, en tenslotte schatrijk teruggekomen om vurige kolen te hoopen op de schuldige hoofden van hun booze stiefvader en -moeder. Ik was niet zoo goed of ik moest nog op hetzelfde oogenblik een slot fabricceeren, wat haar maar matig bevredigde, omdat het niet lang genoeg was!

Toen zij vertrok naar Mokum stond ik daar eenzaam met mijn elf jaren en had bovendien niemand aan wie ik mijn verhalen meer kwijt kon. Zooals ik reeds zei, woonden we destijds in Purmerend, dat toen een twee-lokale Christelijke School had. Na het vertrek van mijn vriendinnetje vroeg ik eens op een Zaterdagmiddag twee kinderen van een tuinder uit de Beemster om bij me te komen spelen. Ze deden niets dan giechelen en hadden nergens zin in dan met poppen te spelen, die ik niet bezat, want ik speelde nooit met een pop. Toen vroeg ik deemoedig of ik ze dan misschien een verhaal

OPGANG

mocht vertellen. Ze keken eerst stom-verbaasd, stootten toen elkaar aan, gilden van de lach en zeiden: „Wat ben jij een gèk kind!” Tot slot gingen ze giechelend weg. Ik waagde daarna nog wel eens een nieuwe poging, maar altijd met hetzelfde resultaat. En mijn verhalen aan mijn broertjes en mijn zusje vielen ook in 't water, want die fantaseerden op hetgeen ik fantaseerde, zóó door, dat ze 's avonds niet meer naar bed durfden.

Ik begreep, dat het met mijn verhalen vertellen gedaan was, en begon toen aan de droeve roman van Ella Trouw, die nog altijd onderdak vindt in het gele notitieboekje. Dit werk werd zoo dramatisch, dat ik er op het laatst zelf naar van werd. En op eenmaal zette ik er een streep onder en tooverde de geheele droeve historie om in een blijspel, getiteld: „De vreugd van de dorpsjeugd” of „Hou en Trouw in nood en dood!” Wat gaf dat tweede deel me een opluchting en wat heb ik van het schrijven ervan genoten. Net zooveel haast als van de wonderbaarlijke verhalen zonder einde aan mijn vriendinnetje.

Maar dat fantasie lang niet altijd plezier geeft, merkte ik al toen ik twee en een half jaar oud was. Mijn broertje en ik moesten gefotografeerd worden en de fotograaf maakte ons wijs „dat er een vogeltje uit kwam.” Ik weet nog heel goed, dat ik mij voorstelde, dat het een kanarie zijn zou, want dat vond ik een heel mooi beest. En toen kwam er niets. Mijn broertje keek even glad, want die had er zich niets van voorgesteld, maar ik voelde me leelijk bedrogen. Verder weet ik tientallen gebeurtenissen uit m'n derde en vierde levensjaar te herinneren, waarbij m'n fantasie me altijd of hevige angst of diepe teleurstelling bracht, met als reactie mijnerzijds een keel van belang.

Ik was een jaar of drie toen visite een pop voor me mee bracht. De eerste van de twee, die ik ooit gehad heb en die beiden de eerste dag al het leven lieten. Ik moest me als een zoet kind met de pop, een matroos nog wel, wat vermaken in het tuintje. Ik kijk naar de lucht en zie opeens een koppel duiven. Nu hield een Oom van mij duiven, die ik eens had mogen bewonderen. Meteen mijn fantasie in werking. Die waren losgebroken! En ik gilte met mijn armen omhoog: „O, de duivies van oom Piet! De duivies van oom Piet!” De matroos klets op de grond, moeder plus visite hevig verschrikt naar buiten gevlogen, toen kwaad èn om het schrikken èn om de kapotte matroos, flink standje en voor straf stijf op een stoel zitten, allemaal als belooning om mijn bezorgdheid voor de duivies van oom Piet!

Het is anders grappig om later te realiseeren, hoe je als kind van drie, vier jaar op de dingen gereageerd hebt. Een oud hoedje van een buurkind, dat in 't water dreef, deed me de buurt bij elkaar gillen, en een buurjongen, die half verdronken werd opgehaald, wekte alleen mijn verbazing op, dat hij niets antwoordde op al wat zijn Vader en Moeder riepen.

Verder liet ik altijd alles kapot vallen en verloor altijd geld, omdat ik steeds liep te fantaseeren, was dus heelemaal geen voordeelig kind, en bracht, speciaal in mijn prille jeugd jaren de heele buurt altijd in opschudding door mijn erbarmelijke gillen.....

Ziedaar iets over mijn jeugd.....